

ПРОФІЦИТ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

Важливою складовою системи бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку країни є профіцит Державного бюджету. Водночас профіцит – це один із трьох станів Державного бюджету. Крім профіциту, науковці виокремлюють рівновагу (баланс) між доходами та видатками, а також перевищення видатків над доходами (дефіцит). Тобто профіцит – це перевищення доходів бюджету над постійними видатками бюджету. Проблема профіциту бюджету завжди привертала увагу економістів, оскільки він є одним із вагомих макроекономічних показників.

У Бюджетному кодексі України наведено визначення профіциту Державного бюджету, де сутність цього поняття трактується, як «перевищення доходів бюджету над його видатками (з урахуванням різниці між поверненням кредитів до бюджету та наданням кредитів з бюджету)» [1].

Згідно з Бюджетним кодексом профіцит Державного бюджету затверджується з метою:

- погасити борг;
- забезпечити встановлений розмір оборотного залишку бюджетних коштів;
- придбати цінні папери.

Профіцит Державного бюджету – явище економічне, його суть можна характеризувати з таких двох позицій:

- бюджету держави;
- торгового балансу.

З позиції бюджету держави – це надлишок бюджетних коштів, тобто перевищення обсягів доходів над витратами. Підвищення рівня інфляції може бути наслідком дисбалансу, а для його стимулювання проводиться політика профіциту. Часто з метою зниження зобов'язань країни за зовнішнім боргом необхідний профіцит.

З позиції торгового балансу – це показник, який відображає перевищення експорту продукції над її імпортом (прорахунок здійснюється в грошовому еквіваленті).

Встановлено два види профіциту Державного бюджету:

- первинний;
- вторинний.

Первинний профіцит Державного бюджету вказує на те, що прибуткова частина Державного бюджету за вирахуванням залучених коштів буде вищою від загальних витрат, знижених на обслуговування державного боргу (виплат за

основною сумою і процентами). Розрахунок показника здійснюється без урахування загальних витрат на обслуговування боргу.

Вторинний профіцит Державного бюджету відображає платежі за внутрішніми та зовнішніми боргами.

Зазначимо чотири форми профіциту Державного бюджету, а саме:

– функціонування профіциту Державного бюджету у вигляді бюджетних резервів. На фінансування непередбачених видатків у поточному бюджетному році використовується заплановане перевищення; фактично одержане за підсумками поточного бюджетного року – переходить у доходи наступного (другого) року, за рахунок чого можуть бути або скорочені доходи, або збільшені видатки;

– перевищення дохідної частини над видатковою, що створюється в результаті надлишкової дохідної бази окремих бюджетів;

– профіцит Державного бюджету може бути результатом антициклічної політики країни через збалансування бюджету в межах кількох років;

– перевищення дохідної частини над видатковою може сформуватися у результаті розробки та застосування політики за методологією Артура Лаффера, згідно з якою передбачається збільшення до бюджету надходжень через зменшення податкових ставок та уповільнення податкового тиску.

З огляду на це для різних країн світу загалом і для нашої країни зокрема питання щодо профіциту Державного бюджету є доволі актуальним. Прийнято вважати, що профіцитний бюджет викликає в інвесторів більше довіри, ніж дефіцитний, оскільки це підтверджує, що держава має потенційний ресурс для розвитку.

Перспективи наших подальших наукових пошуків будуть спрямовані на вивчення та узагальнення зарубіжного досвіду, що, на нашу думку, дасть змогу виробити основні підходи та визначити напрями, цілі і заходи, спрямовані на досягнення профіциту Державного бюджету.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08 лип. 2010 р. № 2456-VI. URL: http://kodeksy.com.ua/ka/byudzhetnij_kodeks_ukrainy/download.htm

2. Сидор Г. В., Ткачик О. І. Дефіцит Державного бюджету України. Науковий вісник ІФНТУНГ. Серія : «Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості». 2019. № 1 (19). С. 117–123.

3. Сидор Г. В. Удосконалення механізму управління Державним бюджетом України. Перспективи розвитку обліку, контролю та фінансів в умовах інтеграційних і глобалізаційних процесів : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., (м. Харків, 05 листоп. 2019 р.) : у 2-х ч. Харків, 2019. Ч. 2. С. 64–70.

4. Sydor H. V. Analytical evaluation of the results of customs payment proceedings in the context of the formation of the budget revenue. Science, research, development #23 (Rotterdam, 29–30 novemb. 2019 r.). Rotterdam, 2019. Str. 29–30.